

Pravno-humanistički pristup razmatranju ciljeva održivog razvoja u III milenijumu

Prof. dr Vladan Joldžić, dr Ana Batrićević,
Msc Vera Stanković

Naučni rad
UDC:342.7/9:330.34

1. HRONOLOŠKA I LOGIČKA PITANJA ULASKA U MATERIJU

Orijentišu se pravno humanistički na razmatranje ciljeva održivog razvoja u III milenijumu na samom startu valja nam da odgovorimo: Šta uistinu jeste održivi razvoj? Tek potom možemo da odgovorimo i na pitanje: Kako se formira, razvija i iskazuje? Sagledavanjem svih ovih elemenata moguće je da se dobije i odgovor: Šta, na koji način, kojim putevima i na šta valja i ubuduće usmeravati? Razmišljajući o mogućem odgovoru podsećamo da je još Tojnbij ukazao da su se brojne civilizacije formirale i razvijale ne prilagođavajući se mogućnostima prirode, iz kojih razloga su i propadale, a da su retke one koje su napredovale saglasno mogućnostima prirode [40]. Ova saznanja Tojnbija, u suštini o održivom razvoju, ubrzo posle II svetskog rata prate napori UN, kada UNESCO 1948. g. [38] formira World Conservation Union [sada poznatu kao: International Union for Conservation of Nature (IUCN)], a 1969. formira se međunarodna organizacija pravnik, sada savetodavno telo Generalne skupštine UN: International Council of Environmental Law. Istovremeno se razvijaju i ekološki usmerena saznanja ekonomista, među kojima su najznačajnija ona Frica Šumahera¹, koji među prvima ukazuje na ograničenost obnovljivih i neobnovljivih prirodnih resursa [11], kao i na neophodnost usaglašavanja razvoja ljudskih društava sa prirodom, analogno učenju tzv. budističke ekonomije [12]. Ovi napori vode i do donošenja Odluke UN br. 2398 [48] da se preispita mogućnost sagledavanja da li već postoje pravni principi od značaja za ekološko pravne odnose, kao i da se održi Svetska konferencija o zaštiti životne sredine, a koja je i održana 1972. g [5]. Ovo je dovelo i do potonjeg naglog buđenja ekološke svesti i ideja na nivoima među-

narodnih naučnih te međudržavnih organizacija, o čemu svedoči knjiga koja pobraja čak 145 već tada u Svetu postojećih organizacija koje se bave pitanjima životne sredine [22]. No, ni jedan od napora ovih brojnih poslenika, sam za sebe, nije pružio celovit odgovor na ono na početku postavljeno pitanje: Šta je to održivi razvoj? Ili ga čak nije uopšte ni pružio. Iako su svi oni plasirali doprinose razvoju neophodnih ekološki usmerenih političkih i pravnih konstrukcija! Zato pokušajmo da sačinimo odgovor, oslanjajući se na hronološku sliku formiranja i razvoja političkih, stručnih i naučnih pristupa ovom pitanju. Ulazeći u za ovaj zadatak neophodnu analizu uočili smo da je moguće vreme razvoja ekološki orijentisanih pristupa podeliti na tri segmenta:

- vreme do 1972. godine i donošenja Stokholmske deklaracije [9],
- period između 1972. i 1983.g., vreme pojačanog buđenja ekološke svesti, koje se, uslovno rečeno, finalizuje donošenjem Odluke UN 38/161 „Proces pripreme ekološke perspektive do 2000.g. i potom [36]“, kojom se formira i „Svetska komisija o životnoj sredini i razvoju“, i određuju joj se zadaci (čl. 8.), a koje završava 1987. g., objavljivanjem „Naše zajedničke budućnost [40]“, i
- vreme potom, a koje i sada teče.

U ovom vremenu se formiraju se rastuća masa ekološki orijentisanih konvencija. Takođe i sve kvalitetniji ekološki usmereni zakoni, među prvima oni od značaja za zaštitu medija, na primer SAD i SRN, o vodama [49] i vazduhu [24]. Sve ovo nam i omogućava formiranje naših saznanja i stavova.

2. RAZVOJ PUTEVA I MOGUĆNOSTI FORMIRANJA PRAVNO-HUMANISTIČKOG PRISTUPA ODRŽIVOM RAZVOJU

Pravno humanistički pristup održivom razvoju formira se nedugo po objavljivanjima Tojnbijevih radova. Pa tako Vantrap još 1952.g [2] iskazuje ideje o potrebi prelaza na čistije tehnologije. Ali će proći bezmalo 30 godina do pojave, na nivou UN, teksta koji globalno i dubinski opservira potrebu manjeg opterećenja živih elemenata prirode u cilju održivog razvoja [47], koja traži razvoj tome pri-

Adresa autora: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Rad primlje: 20. 04. 2017.

Rad prihvaćen: 21. 05. 2017.

¹ Ernst Friedrich "Fritz" Schumacher (16 August 1911 – 4 September 1977), međunarodno priznati ekonomista, začetnik savremene ekonomsko ekološke misli.

lagođenih zakonodavstava. Potom doprinos ovim naporima pružaju UN, formirajući 1981.g. Rezoluciju 37/219, kojom potvrđuju zaključke sa skupa u Stokholmu (1972.g.), tražeći dalji razvoj puteva razrešavanja ekoloških potreba, te donoseći Rezoluciju 37/219 (1982.g.), kojom, između ostalog pozivaju na formiranje (do 1983.g.) modaliteta za izgradnju, na nivou UN, Ekološke perspektive do 2000.g. i potom. A koja je i doneta decembra 1983. [1], te je istom ovlastila Savet bezbednosti da formira Komisiju za ekološku perspektivu do 2000.g. (poznatu i kao Svetska komisija o životnoj sredini i razvoju), zaduživši istu (čl. 8.) da formira dokumenta kojima će predložiti dugoročne strategije održivog razvoja. Nedugo potom Svetska komisije o životnoj sredini i razvoju UN formira, a Ujedinjene nacije usvajaju i donose, dokument poznat kao Naša zajednička budućnost [41], koji više ne tretira odnos samo prema ekološkim vrednostima već i humane uslovice održivog razvoja. Ovo se potom, praktično još 1987.g., razrađuje kroz dalja naučna viđenja, te insistiranje da potrošnju valja smeštati u granice koje su ekološki moguće [15].

Godine 1988. saradnjom UNEP-a i Svetske meteorološke organizacije iskazuju se prvi ozbiljni međunarodni naponi u sagledavanju problema razvoja te zaštite klime i životne sredine [31]. U ovom vremenu najbrojnije su države koje probleme razvoja posmatraju isključivo kao ekonomski napredak, uz povećanje potrošnje energije [17]. Ali se pojavljuju i sve jasnija naučna viđenja da je neophodno iznaći načine istovremeno ekonomske i ekološke održivosti [3], postepeno praćena i političkim. Ovo u finalu vodi i do Rezolucije Generalne skupštine UN br 44/228 (22. 12. 1989.) kojom se odlučuje da se održi Konferencija UN o životnoj sredini i razvoju (čl. 1.), što u finalu rezultuje samitom u Rijju, 1992.g. [42], te usvajanjem niza ekoloških dokumenata: Agende 21, Rio Deklaracije o životnoj sredini i razvoju, UN Konvencije klimatskim promenama [7], Konvencija o biodiverzitetu, te Stavovima o principima o šumama [29]. Ovim dokumentima jasno je rečeno da su biološka raznovrsnost [6] te klima [44, 46], od presudnog uticaja, za „dobrobit sadašnjih i budućih generacija [42]“, skupa sa primenom [28] ili neprimenom izvesnih tehnologija [27].

Dubinsko izučavanje rastućih ekoloških problema, posle Rijja 1992.g., ukazuje na potrebu razvoja u skladu sa zahtevima ekonomsko ekološke održivosti [4], neophodnost razvoja poljoprivredne, uz minimum opterećivanja okoline [8]. Posebno se ukazuje da mali poljoprivredni proizvođači često nisu u stanju da proizvedu dovoljne količine ni za ishranu porodica, a kamo li za trgovinu istom. Problemi kapaciteta poljoprivrede, od regionalnih do globalnih, zato postaju tema istraživanja [13].

Na njih vremenom ukazuju i UN. Npr. kroz Izveštaj Programa za razvoj Ujedinjenih Nacija iz 1999 [16]. Jasno, tokom ovih sagledavanja uviđa se da ovo nisu jedini problemi. Sve to vodi do sledećih napora i rezultata na nivou UN, pa tako i:

- formiranja Milenijumske deklaracije Ujedinjenih Nacija [23], te Mape puta ka implementaciji Milenijumske deklaracije Ujedinjenih Nacija [32].

Istovremeno su brojni poslanici nauke i politike, poput Kejtsa, Parisa i Leizeroviča, i dalje jasno postavljali pitanja: Šta je održivi razvoj? Ciljevi, indikatori, vrednosti i praksa? [33], ukazujući da je ljudsko društvo manje podložno ekološkim i drugim stresovima ukoliko je bolje organizovano, uz preventivno delovanje, protiv različitih oblika zagađivanja [35]. Potom se postavlja i pitanje: Kojim metodama valja da se meri održivi razvoj [25]. Zajednička nit svih ovih tekstova je da razvoj: industrije, saobraćaja, energetike, poljoprivrede... jeste tek deo ukupnog mozaika održivog razvoja [34], kako je to očito iz Završnog dokumenta Svetskog skupa (iz 2005.g.) posvećenog problemima održivog razvoja [45], kao i dokumenta Generalne Skupštine UN posvećenog Milenijumskim razvojnim ciljevima: Održavanje obećanja: ujedinjeni u postizanju Milenijumskih razvojnih ciljeva [20].

Na ovom mestu bi takođe hteli da naglasimo kako su iskustva tokom vremena pokazala da se najbolje razvijaju ona društva unutar kojih postoji kvalitetna obrazovanost stanovništva, na šta svojim nalazima ukazuju UN i brojna njena tela [29, 37], kao i naučnici [26]. Na žalost, kako primećuje Okampo², i u vremenu praktično dve decenije posle Rijja još uvek su izuzetno brojne države koje razvoj posmatraju isključivo kao ekonomski, bez praćenja svih parametara održivog razvoja [19], što ne vodi ka poželjnim zelenim ekonomijama. Otuda UN obrađuju globalnu krizu hrane [14], ali donose i Rezoluciju 65/1, sa vodiljama formiranja adekvatnijeg pristupa za zaživljavanje sveukupnih milenijumskih razvojnih ciljeva, ne samo u proizvodnji hrane [21]. Šta više, formiraju Odeljenje za održivi razvoj Odseka za ekonomska i socijalna pitanja [10], sa osnovnim ciljem da pomaže u istovremenom ostvarivanju ekološke zaštite te humanog društvenog razvoja [18, str: 27, 31, 46]. A Institut UN za društveni razvoj krajem 2011.g. plasira studiju: Zelena ekonomija i održivi razvoj: vraćanje ka socijalnom. Osnovna poruka studije je da „zeleni ekonomija koja ne označi korene ranjivosti, siromaštva i svestrane globalne krize neće moći da postigne održivi razvoj [18, str. 1]. Takođe i da su

² José Antonio Ocampo, United Nations Undersecretary-General for Economic and Social Affairs, 1 July 2003 – 1 July 2007.

društvene dimenzije zelene ekonomije osnov za postizanje održivog razvoja. Svi elementi na koje je ukazano ovom studijom zahtevaju još jedan korak unutar svake države, a koji: 1. se odnosi na samo privređivanje, ali zato i 2. regulisanje korišćenja resursa, obnovljivih i neobnovljivih, otuda i 3. Zaštite životne sredine, ali i radne te sredine življenja. Ove stavove dalje razrađuje nauka, objašnjavajući moguće teorijsko metodološke puteve sagledavanja problematike, time i njihovog razrešavanja [21].

ZAKLJUČAK

Razmišljanja o ciljevima održivog razvoja sa aspekta humanističkih, a posebno pravnih nauka, vodila su nas kroz nekoliko faza i nivoa razmatranja, počev od razmatranja o onom najopštijem: opstanku, ka drugim, užim, iz njega proizašlim i sa njime povezanim. Kako smo to prethodno izloženo analizom pokazali, svi oni, logički izdvojeni, po svojoj suštini su uslovi za opstanak. Među njima su pre svega ciljevi:

1. očuvanja resursa, obnovljivih i neobnovljivih,
2. tome prilagođenog ponašanja: a.) ljudi, b.) kompanija, c.) država i d.) međunarodne zajednice.

Jasno nam je da sve ovo zahteva i adekvatnu organizacionu, što znači: a.) pravnu, i b.) ekonomsku stranu. Ukazujemo da to takođe podrazumeva i neophodan kvalitet odnosa, uključujući pravnih odnosa, prema tehnologijama, otuda i opterećenjima prirode, i to: 1. termičkim, 2. otpadima, te 3. Funkcionalnim, što, uviđamo, obuhvata funkcionalna opterećenja: a.) naseobinama, a što se reguliše vaļjanim planiranjem iskorišćenja prostora, b.) saobraćajnicama, c.) rudnicima, d.) fabrikama, depnijama, ali i e.) većim pregradnjama prostora, koje obuhvataju i takve zahvate kakvi su oni izvedeni na rekama, jezerima, putem izgradnje kanala, i na brojne druge načine.

Ukoliko usvojimo napored rečeno to nas vodi i na stav o neophodnosti kvalitetnog sagledavanja, otuda i regulacije odnosa ka:

I – klimimi, u lokalni i ka globalu, ali i

II – uticajima na životni prostor i njegove bitne elemente: 1. vode, 2. vazduh, 3. zemljišta, 4. šume, 5. proizvodnju hrane, 6. resurse, uključujući i orijentaciju na njihovo recikliranje, 7. morske površine i dubine, ali i 8. sprečavanje preopterećenja, uključujući i zagađenja terena.

Kako se to iz našeg teksta upravo moglo da uoči mi zastupamo stav da sve napred rečeno takođe zahteva neprekidan razvoj ovih odnosa, što znači i razvoj te zaživljavanje ekološkog prava,

gotovo istovremeno na globalu i unutar suverenih država.

REFERENCE

- [1] A/RES/38/161 Resolution adopted by the General Assembly: Process of preparation of the Environmental Perspective to the Year 2000 and Beyond.
- [2] Ciriacy-Wantrup, S.V. (1952): Resource Conservation, Berkeley: University of California Press.
- [3] Common, Mick, and Charles Perrings (1992): 'Towards an Ecological Economics of Sustainability', *Ecological Economics*, No. 6, pp. 7-34.
- [4] Common, Mick, and Charles Perrings (1992): 'Towards an Ecological Economics of Sustainability', *Ecological Economics*, No. 6, pp. 7-34.
- [5] Conference des Nations Unies sur l' environnement, Stockholm, 1972.
- [6] Convention on Biological Diversity (Intergovernmental Negotiating Committee for a Convention on Biological Diversity, Fifth session, Nairobi from 11 to 22 May 1992.) otvorena za potpisivanje na skupu u Riju (Rio de Janeiro, 5-14 June 1992). United Nations, Treaty Series, vol. 1760, I – 30619, Year 1993.
- [7] Convention on Climate Change (FCCC Convention Text) adopted in May 1992 in Rio de Janeiro, Brazil. Izvor: U. N. Doc. A/AC.237/18 (Part II) (Add. 1), Misc 6 (1993), Cm 2137; 31 I.L.M. 848.
- [8] Cosbey Aaron, UNCTAD Advisor on Green Economy (2010): Trade, Sustainable Development and a Green Economy: Benefits, Challenges and Risks. Unutar: The Transition to a Green Economy: Benefits, Challenges and Risks from a Sustainable Development Perspective, str.: 40.- 69.
- [9] Declaration of the United Nations Conference on the Human Environment. The United Nations Conference on the Human Environment, Stockholm, Sweden from June 5 to June 16 in 1972.
- [10] Division of Sustainable Development of the United Nations Department of Economic and Social Affairs, formiran 2011.g.
- [11] Fritz Scumacher (1959): Crucial Problems of Modern Living, London University Lectures (published book).
- [12] Fritz Scumacher (1973): Small is Beautiful, Chapter 4 - Buddhist Economics, Blond & Brigg, Ltd., London, UK, str.: 56. – 66.
- [13] Harris, Jonathan M. and Scott Kennedy (1999): Carrying Capacity in Agriculture: Global and Regional Issues, *Ecological Economics*, No. 29, str.: 443-461.
- [14] High-Level Task Force on the Global Food Security Crisis. Updated Comprehensive Framework for Action. September 2010. United Nations High Level Task Force (HLTF) - Coordination Team, Villa La Pelouse, Palais Des Nations, 1201 Geneva. Str.: 2. - 3. i 12. – 15. Dostupno sa: www.un-foodsecurity.org.
- [15] Hinrichsen Don (1987): Our Common Future: A Reader's Guide The Brundtland Report Explained (London: Earthscan Pub., 1987), str. 1. Dostupno sa: www.tjssl.edu/slomansonb/11.2_Brundtland.docx.

- [16] Human development report 1999. Published for the United Nations Development Programme (UNDP) by Oxford University Press (Inc. 198 Madison Avenue, New York, New York, 10016.), str. 20.
- [17] Joldzic Vladan (1990): Energy and Environment - Kompleks Legal Approach, uvodno predavanje autora na međunarodnom naučnom skupu Ujedinjenih Nacija: Energy and Environment, Opatija. Proceedings.
- [18] Joldžić V.: Ekološko-pravna zaštita kao razvojno promjenljiva. Teorijsko-praktički pristup. Izdavač: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd 2011.g
- [19] José Antonio Ocampo (May 2010): The Transition to a Green Economy: Benefits, Challenges and Risks from a Sustainable Development Perspective. In: The Transition to a Green Economy: Benefits, Challenges and Risks from a Sustainable Development Perspective. Report by a Panel of Experts to Second Preparatory Committee Meeting for United Nations Conference on Sustainable Development, May 2010. Prepared under the direction of: Division for Sustainable Development, UN-DESA United Nations Environment Programme and UN Conference on Trade and Development. Str.: 3- 5. i 24.
- [20] Keeping the promise: united to achieve the Millennium Development Goals. General Assembly Resolution, A/RES/65.1, 19 October 2010.
- [21] Keeping the promise: united to achieve the Konning Juliete (2015): Social Sustainability in a Globalizing World Context, theory and methodology explored, Year 2015, str. 7. Sa: http://www.researchgate.net/publication/242642851_Social_Sustainability_in_a_Globalizing_World_Context_theory_and_methodology_explored.
- [22] Mark Baker, Libby Bassett and Athleen Ellington (1985): The world environment handbook. Izdavač: World Environment Center, New York, USA.
- [23] Millennium Declaration, Resolution 55/2 of the United Nations, adopted by the General Assembly, 8th plenary meeting, 8 September 2000.
- [24] Na primer: Zakon o čistoći vazduha SAD iz 1959.g., u originalu: An Act to provide research and technical assistance relating to air pollution control (poznat i kao: Air Pollution Control Act of 1955), Enacted by the 84th United States Congress (July 14, 1955) Introduced in the Senate as S. 928. [12]
- [25] Paris, T. M. & Kates R. N.J. (2003): Characterizing and Measuring Sustainable Development, *Annual Review of Environment and Resources*, No 28, p. 559 - 586
- [26] Prepared by: Wals, Arjen (2009) (editor, Wageningen University, the Netherlands): Learning for a Sustainable World. Publisher: UNESCO, Section for DESD Coordination, Division for the Coordination of United Nations Priorities in Education. Dostupno sa: www.unesco.org/education/desd.
- [27] Princip 8. Rio deklaracije.
- [28] Princip 9. Rio deklaracije.
- [29] Report Expert Meeting on Education for Sustainable Development (ESD): Reorienting Education to Address Sustainability. Dokument objavljen posle UNESCO Expert Meeting on Education for Sustainable Development (ESD): Reorienting Education to Address Sustainability (1 – 3 May 2006), Kanchanaburi, Thailand.
- [30] Report of the united nations conference on environment and development (Rio de Janeiro, 3-14 June 1992), Annex III - Non-legally binding authoritative statement of principles for a global consensus on the management, conservation and sustainable development of all types of forests, zaveden kao: A/CONF.151/26 (Vol. III.).
- [31] Resolution A/RES/43/53: Protection of global climate for present and future generations of mankind, UN, 6 December 1988.
- [32] Road map towards the implementation of the United Nations Millennium Declaration. Report of the Secretary-General. A/56/326. 6 September 2001.
- [33] Robert W. Kates, Tomas M. Paris and Anthony A. Leiserovic (2005): What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values and Practice, *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*. Publisher: Helen Dwight Reid Educational Foundation; Scientists' Institute for Public Information; Committee for Environmental Information (Saint Louis, Mo.), Taylor & Francis (Routledge). Volume 47, Number 3, str. 13.
- [34] Što jasno kaže Jonathan M. Harris (2003) u svom radu: Sustainability and Sustainable Development. Unutar: The International Society for Ecological Economics, *Encyclopedia of Ecological Economics*, 2003.
- [35] Tabela 1., iz: What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values and Practice, str. 14. i 15.
- [36] The 1983 UN General Assembly Resolution 38/161 „Process of preparation of the Environmental Perspective to the Year 2000 and Beyond“.
- [37] The UN Decade of Education for Sustainable Development (DESD 2005-2014). The First Two Years (2007). Publisher: UNESCO, Section for DESD Coordination, Division for the Coordination of United Nations Priorities in Education. Dostupno sa: www.unesco.org/education/desd.
- [38] The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Do formiranja UNESCO-a došlo je po osnovu preporuka Konferencije UN o međunarodnim organizacijama [the United Nations Conference on International Organization (UNCIO)], održane u San Francisku (april – juni 1945) i potomje Londonske konferencije UN o formiranju obrazovne i kulturne organizacije (ECO/CONF, 1.-16. November 1945), kada je i potpisan dokument o osnivanju (Constitution of UNESCO).
- [39] Tojnbi Arnold: Istraživanje istorije, *Gl. II - Rađanje civilizacija - Izazov ljudske sredine*, str. 157. i dalje, Prosveta, Beograd, 1970.g.
- [40] UN Document A/42/427, 4th August 1987, Forty-second session: Development and International Cooperation: Environment, Annex: Report of the World Commission on Environment and Development "Our Common Future".
- [41] UN Document A/42/427, 4th August 1987, Forty-second session: Development and International

- Cooperation: Environment, Annex: Report of the World Commission on Environment and Development "Our Common Future".
- [42] United Nations Conference on Environment and Development (UNCED), Rio de Janeiro, 3-14 June 1992, neformalno nazivan i: The Earth Summit.
- [43] United Nations Framework Convention on Climate Change, čl. 3.: Principi, tačka 1.
- [44] United Nations Framework Convention on Climate Change, otvorena za potpisivanje u Njujorku, 9 maja 1992. Vidi: U. N. Doc. A/AC.237/18 (Part II) (Add. 1), Misc 6 (1993), Cm 2137; 31 I.L.M. 848.
- [45] United Nations General Assembly Resolution: 2005 World Summit Outcome, A/RES/60/1, 24 October 2005.
- [46] Vidi bliže član 2. Okvirne konvencije OUN o promeni klime.
- [47] WORLD CONSERVATION STRATEGY. Living Resource Conservation for Sustainable Development.
- International Union for Conservation of Nature and Natural Resources (IUCN) with the advice, cooperation and financial assistance of the United Nations Environment Programme (UNEP) and the World Wildlife Fund (WWF), and in collaboration with the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) and the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Unesco). Year 1980.
- [48] XXIII General Assembly Resolution No 2398 – Problems on the human environment, 1742nd plenary meeting, 16th December 1968.
- [49] Zakoni SAD: Zakon o zagađenosti voda (iz 1961.), Zakon o čistoći voda (1965.), i Zakon o uspostavljanju čistih voda (iz 1966.), kao i zakoni SR Nemačke: Zakon o vodnim putevima (1968.), Zakon o pročišćavanju tekućih voda (1975.), i Zakon o vodnim gazdinstvima (1976.), te Jedinствeni zakon o tekućim vodama (1981).

IZVOD

PRAVNO-HUMANISTIČKI PRISTUP RAZMATRANJU CILJEVA ODRŽIVOG RAZVOJA U III MILENIJUMU

Osnovni cilj održivog razvoja, i aspekta pravnih nauka, je opstanak, što zahteva: 1. očuvanje resursa, 2. uslova kvalitetnog života, i 3. tome prilagođeno ponašanja: ljudi, kompanija, država i međunarodne zajednice. A to zahteva neophodan kvalitet pravnog odnosa prema prirodnim resursima, tehnologijama, te opterećenjima prirode, otuda i kvalitet međusobnih odnosa ljudi, pravnih lica, ali i država. A sve napred rečeno zahteva razvoj ekološkog prava na globalu ali i unutar suverenih država, što podrazumeva i njegovo zaživljavanje. Cilj ovog rada je da o svemu ovom lakonski izloži ono najbitnije.

Ključne reči: održivi razvoj, ponašanje subjekata prava, opšti ekološko pravni pristup, nivoi i pravci razvoja, objekti tretmana.

ABSTRACT

LEGAL-HUMANISTIC APPROACH TO THE CONSIDERATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS IN THE THIRD MILLENNIUM

General and at the same time basic objective of sustainable development is survival. All other objects, in essence, are the conditions for survival, of importance for: 1., renewable and non-renewable resource conservation, 2. conditions for qualitative life, and 3. for this customized behaviors of all the subjects of law, states and the international community. Customized by the adequate legal organization toward technologies and loads of nature, at the same time adequate regulations between physical and artificial persons, states and at the level of international community. All the above mentioned moments require: 1. the general development of Environmental law, and 2. Environmental law developments at the levels of sovereign states. The aim of this paper is to discuss, in general terms, some of most important elements of the sustainable development.

Keywords: sustainable development, subjects of law behavior, environmental law approach, levels and directions of legal developments, treatment facilities.